

1. LIČNI PODACI

Vaša fo



tografija

a. IME I PREZIME
Orhana Kosterović

b. ADRESA

c. TELEFON

d. E-MAIL ADRESA
orhana.busatlija@gmail.com

e. ZVANJE
Profesor geografije

2. RADNO MJESTO

a. Naziv ustanove:	Mješovita srednja škola Donji Vakuf
b. Adresa:	Ul. Žrtava genocida u Srebrenici bb
c. Telefon:	030 205 355
d. Posao koji obavljate:	Profesor geografije
e. Razred ili uzrast djece sa kojom radite:	I – IV razred, tj. 15. – 19. godina
f. Godine staža:	16. godina

3. MOJA PEDAGOŠKA UVJERENJA

U trenutku spoznaje da u svakom djetetu možeš pronaći djelić sebe, sva ograničenja prestaju!

4. INOVATIVNA PRAKSA

NASLOV/NAZIV:	„Praktičnom nastavom do učenja pod otvorenim nebom“
KRATAK OPIS PRAKSE (do 200 riječi - jedan paragraf):	Početak realizacije prakse prvobitno je bio zamišljen kao „kabinet geografije“ na otvorenom, koji ima za cilj olakšati vanučioničku nastavu. Ideja je zaživjela zahvaljujući članovima geografske sekcije, ali su se vremenom uključili svi učenici, pa





FORMULAR ZA PRIJAVU /NAGRADA ZA INOVATIVNE NASTAVNIKE/CE 2018.

	<p>i oni koji u svom obrazovnom procesu nemaju nastavu geografije. Učionica na otvorenom se sastoji od 16 klupa, odnosno 32 mjesta za sjedenje, radnog stola i školske ploče. Zid škole, koji gleda na učionicu, a koji je bio uništen različitim grafitima, prilagođen je ambijentu učionice, gdje je oslikan mural Sunca i njemu pripadajućih planeta, a neposredno na platou ispred učionice izrađen je sunčev sat. Ove aktivnosti je pratilo i obnavljanje starih klupa u školskom dvorištu, označavanje stabala i postavljanje kanti za otpatke. Posebna čar projekta se sastojala u tome što su sve poslove učenici uradili sami u sklopu školske prakse koju inače nemaju u školi ili je nemaju gotovo nikako. Pripreme i realizacija su trajali dva mjeseca i danas ta učionica služi za odvijanje nastave za skoro sve predmete u našoj školi, ali je i na raspolaganju polaznicima JU Vrtić Donji Vakuf i učenicima svih osnovnih škola u Donjem Vakufu. Posebnu znatiželju lokalne zajednice je pobudio sunčev sat, pa su na našu radost česte posjete i samih građana Donjeg Vakufa.</p>
<p>KATEGORIJA (Molim Vas da označite odgovarajuću kategoriju)</p>	<p>Predmetna nastavnica u srednjoj školi</p>

DETALJAN OPIS:

POLAZIŠTA (*Šta je prethodilo opisanoj praksi; kako je izašlo do primjene opisane prakse?*)

Ideja na kojoj je bazirana ova praksa nastala je na času geografije u trenucima improvizacije tokom predavanja sa željom da se na što efektivniji način učenicima približi zadano gradivo. Učionice u kojima se obavlja nastava, nažalost, ne zadovoljavaju ni minimum potreba savremene nastave, te sam shvatila da bih mnogo više postigla da se umjesto među četiri zida sa tablom, nalazim u učionici na otvorenom. Onog momenta kada sam misao izgovorila naglas, već sam bila nošena željom učenika da se zamišljeno i ostvari. U realizaciju projekta je bila uključena cijela škola sa učenicima koji u svom obrazovanju i nemaju nastavu geografije, ali i kolege svih struka i zanimanja, kao i lokalna zajednica i NVO sektor, što je dalo posebne čari cijeloj ovoj priči.

CIJ I ŽELJENI ISHODI (*sakakvim ciljemsterealizovalinavedenupraksu; štasteželjelipostići*)

Učenicima su neophodna teorijska znanja jer im omogućavaju bolje razumijevanje stvari i pojava, ali praksa im neminovno pomaže da bolje razumiju teoriju i da provjere istinitost onoga što su naučili. Na ovaj način učenje prestaje biti apstraktno i nerazumljivo, te je povezano sa životom i odgovara njihovim potrebama. Osim za nastavu geografije učionica na otvorenom će služiti svim učenicima i kompletnom nastavnom kadru. Profesori drugih predmeta mogu se pohvaliti da znatan dio izvorne stvarnosti mogu donijeti u učionicu, što nije slučaj sa geografijom. Ona u učionicu može dopremiti vrlo mali dio izvorne stvarnosti koju proučava, a većina toga ostaje iza prozora. Stoga će ovakav način izvođenja nastave učeniku približiti na praktičan način barem jedan dio materije koju proučava, neiziskujući dodatne novčane troškove i zadovoljavanje administrativnih procedura kao kod slučaja izvođenja drugih vanučioničkih poduhvata.

Osnovni ciljevi projekta su:

- Reorganizacija školske prakse;
- Plansko organizovanje različitih oblika praktične nastave;
- Uočavanje, prepoznavanje i ispunjavanje odgojno-obrazovnih potreba učenika različitih zanimanja;



- Razvijanje pozitivnih osobina, poput tačnosti, urednosti, savjesnosti i marljivosti;
- Razvijanje kulture rada i radnih navika;
- Razvijanje osjećaja lične vrijednosti i sposobnosti u odlučivanju;
- Prihvatanje stajališta i argumenata drugih osoba;
- Pozitivan odnos prema imovini;
- Poticaj na aktivno učešće učenika u stvaranju pozitivnog radnog ambijenta;
- Primjena naučenih vještina u stvarnom životu;
- Saradnja sa lokanom zajednicom;
- Saradnja sa NVO sektorom;
- Razvijanje ekološke svijesti i poštovanja prirode i prirodne baštine;
- Stvaranje adekvatnog prostora za boravak učenika i profesora na otvorenom;
- Stvaranje uslova za nastavu na otvorenom;

DETALJAN OPIS REALIZACIJE (*Opis postupaka i koraka u realizaciji. U tekstu naznačite naziv i broj priloga koji se odnose na taj segment/fazu realizacije.*)

Za realizaciju primarne ideje o postavljanju učionice na otvorenom formirana je radna grupa učenika iz opće gimnazije koja je napisala plan realizacije projekta zajedno sa mnom i potom smo krenuli u traženje organizacija koje bi nas podržale, jer škola nema novac kojim može raspolagati za ovakve potrebe. Nakon prevazilaženja prvog problema započeli smo sa poslovima, a dodatne finansijske troškove smo rješavali traženjem sponzora u lokalnoj zajednici, za šta je bila zadužena posebna grupa učenika.

Prvi dio projekta se odnosio na nabavku drveta i obradu istog. Nakon konsultacija sa inženjerima drvne struke u našoj školi, dogovorili smo sa Šumama Srednje Bosne potrebnu količinu drveta koja je prebačena u lokalnu firmu da bi se drvo izrezalo. Nakon toga drvo je prebačeno u prostorije škole. Kako je bila potrebna njegova dodatna obrada i zaštita, kao i samo povezivanje klupa, shvatili smo da imamo ogroman posao ispred sebe. Tada smo organizovali radne sastanke sa učenicima iz drugih škola, te smo uključili i profesore koji vode praktičnu nastavu za drvnu tehničku, drvnu stručnu školu, mašinsku tehničku i mašinsku stručnu školu, a na kraju i ugostiteljsko-turističku školu. Formirano je 10 grupa učenika sa svojim zaduženjima, što je pokrilo realizaciju svih aktivnosti od kojih su neke nastajale i tokom samog projekta. Učenici svih škola u sklopu MSŠ Donji Vakuf su u narednom periodu na taj način obavljali svoju praktičnu nastavu u samoj školi, što inače nije slučaj, jer za to ne postoje uslovi. *Slike u priloгу 1.* Da bi se sve uspjelo završiti, učenici su uglavnom alat donosili od kuće ili ga posuđivali od lokalnih firmi. Kako veći broj djece živi na većim udaljenostima od škole, zbog neredovnih autobuskih linija kući su dolazili i po 5 sati kasnije, što je bila otežavajuća okolnost.

Paralelno dok su tekle pripreme oko obrade, zaštite i povezivanja klupa, radnog stola i školske ploče, druga grupa učenika je vršila premjeravanje zemljišta, kopanje rupa za postavljanje učionice, pripremala rupe za šalovanje i izvršila kompletnu pripremu za samo postavljanje klupa, uključujući i betoniranje stopa i postavljanje nosača, jer smo se morali zaštititi od eventualnih devastiranja prostora u budućnosti. *Slike u priloгу 1.*

Sa obzirom da smo u najvećoj mjeri zavisili od vremenskih uslova, ova aktivnost nam je oduzela dvije sedmice. Kada su završeni poslovi oko pripreme, počelo je postavljanje učionice i završni poslovi koji su trajali tri dana.



Drugi dio projekta, koji je pobudio veliku znatiželju učenika, ali i šire, je izrada sunčevog sata. Kako lokacija za izradu istog mora biti horizontalna, ravna, stalno osunčana i otvorena posebno prema istoku, zapadu i jugu, odlučeno je da se koristi prostor školskog platoa, neposredno ispred škole i same učionice. *Slike u prilogu br.2.*

Od presudne važnosti je bilo tačno obilježavanje pravca sjever-jug kroz sredinu odabrane lokacije da bi sat pokaziva otačno vrijeme. Svaki stepen pogreške kod ovog koraka utječe na tačnost sata za +/- 5 minuta, a obilježavanje pomoću magnetnog kompasa nije dovoljno tačno.

Pričekali smo sunčan dan, bez vjetra, i uskladili sat s tačnim vremenom. Iz tabele koju smo dobili u saradnji sa Udruženjem Sunčev sat iz Hrvatske, koje smo predhodno kontaktirali, očitano je vrijeme u koje je Sunce tačno na jugu na datoj lokaciji u Donjem Vakufu u vremenu postavljanja instalacije. Pomoću konopca sa utegom, odredili smo tačan smijer sjever-jug koristeći tačan sat, unavedenoj minuti i slijedeći pravac pružanja sjene s utegom. Potom smo obilježili potrebnu liniju, te postavili tačan pravac geografskog sjevera.

Pravac istok – zapad je obilježen pod uglom od 90 stepeni u odnosu na pravac sjever – jug, a sjecište ta dva pravca je mjesto od kojeg su se vršila sva dalja mjerenja. Skala kalendara se obilježila mjereći od tačke mjerenja i prateći sva uputstva za izradu sunčevog sata. Od mjerne tačke koja predstavlja ishodište koordinatnog sistema kojeg tvore pravci S-J i I-Z, a koristeći horizontalne (x) i vertikalne (y) vrijednosti iz tablice, obilježili smo mjesto za svaki marker oba prstena, odnosno zaračunanje ljetnog i zimskog vremena. Nakon ovog pristupilo se bojenju sunčevog sata. Za izradu svega navedenog učenicima je bilo potrebno nekoliko dana, a zadovoljstvo izradei stog je bilo nemjerljivo. Poseban značaj sunčevog sata se ugleda u tome što ga mogu koristiti i učenici osnovne škole koja se nalazi u neposrednoj blizi, zatim, polaznici JU Vrčić Donji Vakuf, ali i svi građani Donjeg Vakufa. *Slike u prilogubr.2.*

Treći dio; Kako obično jedna aktivnost povlači drugu, sa više novih grupa učenika sam se odlučila i na dodatne aktivnosti kao što je obnavljanje dijela fasade škole koja je bila devastirana različitim grafitima, označavanju stabala u školskom parku, obnavljanju starih klupa i postavljanju kanti za smeće.

Samo obnavljanje fasade, stavljanje podloge i oslikavanje motiva Sunca i njemu pripadajućih planeta trajalo je oko 7 dana, a odličan posao su odradili učenici drugog i četvrtog razreda opće gimnazije. Prvo se pristupilo čišćenju zida i stavljanju podloge, a potom stavljanju novog sloja fasade na kojem je oslikano Sunce i planete Sunčevog sistema. Čitav proces je rađen fasadnim bojama i bojama za beton. Veličina zida je 12 x 2 m i veoma brzo se video rezultat. O razlikama od prije i sad dovoljno govore same fotografije u *prilogu 3*, ali i riječi podrške i oduševljenja naših učenika i profesora.

Četvrti dio; Dok su tekle pripreme za postavljanje učionice na otvorenom, učenici su u sklopu svoje redovne nastave geografije i biologije označili stabla u školskom parku sa osnovnim informacijama o porodici, rodu i vrsti stabla. Da se ne bi štetio korijen stabla i samo stablo, odlučili su se na plastificiranje papira sa osnovnim informacijama i postavljanju istog vezanjem oko stabla, što je sugerisano i od strane uposlenika Šuma srednje Bosne sa kojima smo bili u stalnom kontaktu. Osim jačanja svijesti o okolišu i prirodi općenito, ovaj dio projekta je imao svoju ljepotu i u korelaciji dva nastavna predmeta, geografije i biologije. *Slike u prilogu 4.*

Jedan dio učenika, koji su se već naveliko javljali dobrovoljno da učestvuju u svakom koraku, je preuzeo na sebe obavezu da se prihvati posla oko obnavljanja starih klupa koje služe učenicima u krugu škole. I taj dio zamišljenog posla je urađen jako brzo i uspješno. *Slike u prilogu 4.*

Završni dio; Kako su se poslovi privodili kraju, zainteresovanost zajednice i javnog mijenja je bila sve veća, pa smo s tim u vezi odlučili naš projekat privesti kraju na nešto drugačiji način od zamišljenog, da bismo se svima zahvalili na podršci koja nam je pružena. S obzirom da je u procesu cijelog projekta najmanje bila uključena ugostiteljsko - turistička škola, odlučili smo posao privesti kraju sa njima. U zadnjoj sedmici realizacije smo započeli pripreme svečanog otvaranja učionice. Pozvali smo učenike, predstavnike Vijeća roditelja, upravu škole, lokalne privrednike i predstavnike lokalne zajednice, kao i sponzore. Organizovali smo prijem, svečano



presijecanje vrpce i otvaranje izložbe digitalnih crteža i fotografija naših učenika, kao i prigodnu zakusku koju su pripremili i organizovali učenici ugostiteljsko- turističke škole. Slike u prilozi br.5.

EFEKTI; POSTIGNUTI REZULTATI (Kojesterezultatepostigli? Kako to znateičimemožetepotkrijepiti?)

Tokom realizacije prakse učenici su u osnovi učili životne vještine, povezivali gradivo sa stvarnim situacijama, razvili dublje poštovanje prema prirodi, te uspjeli ostvariti primjenu naučenih vještina u stvarnom životu, što je bitno uticalo i na jačanje njihovog samopouzdanja.

Realizacija prakse je bila od značaja i zbog neposjedovanja adekvatnih učionica unutar same škole, koje su prilagodljive eksperimentalnom načinu rada i realizaciji nastave kao što je nastava geografije i biologije i drugih predmeta, a poseban značaj cijele priče se ogleda u tome što je tokom realizacije prakse ponovo, prvi put nakon 90-ih godina prošlog stoljeća, omogućen bilo kakav oblik izvedbe praktične nastave u MSS Donji Vakuf za drvenu, mašinsku i ugostiteljsko-turističku školu.

Značaj se ogleda i u tome što su se ostvarili kontakti sa širom lokalnom zajednicom, lokalnim firmama i nevladinim sektorom, kao i sa različitim medijskim kućama, što je posebno veselilo učenike i njihove roditelje.

Učionice na otvorenom općenito predstavljaju novi kreativni koncept nastave i primjenjive su za sve uzraste i sve vrste obrazovanja. Inovativan način poučavanja s ciljem motiviranja učenika za aktivno učestvovanje u nastavi daje polet i svakom prosvjetnom radniku, koliko i učeniku. Prilikom izvođenja nastave na otvorenom učenicima se približava gradivo korištenjem neposredne okoline kao vrijednog resursa za učenje, a osim značaja za sam nastavni process učionica na otvorenom će služiti i za odmor, različite manifestacije i druge nastavne i vannastavne aktivnosti.

Na linkovima u nastavku možete pogledati na kakav način je reagovala javnost, te možete pogledati video prilog FTV koja je bila prisutna na samom otvaranju učionice.

<https://www.bug.ba/lijepa-prica-iz-donjeg-vakufa-ucenje-geografije-na-otvorenom.html>

<https://www.facebook.com/federalna/videos/342748992963174/>

<https://www.radiosarajevo.ba/metromahala teme/lijepa-prica-iz-donjeg-vakufa-neobicno-ucenje-geografije-na-otvorenom/313016>

<http://radiodonjivakuf.com.ba/foto-ucenici-mss-donji-vakuf-realiziraju-projekt-ucionice-na-otvorenom/>

<https://www.facebook.com/mssdvakuf/>

<https://www.bug.ba/ucenje-na-otvorenom-u-mss-donji-vakuf.html>

<http://novum.ba/vijest.php?id=26536>

<http://radiodonjivakuf.com.ba/sutra-svecano-otvorenje-ucionice-na-otvorenom-u-mss-donji-vakuf/>

<http://radiodonjivakuf.com.ba/foto-svecano-predata-na-koristenje-ucionica-na-otvorenom-u-mss-donji-vakuf/>

Dodatni komentari i sugestije drugim nastavnicima koji bi željeli implementirati vašu ideju

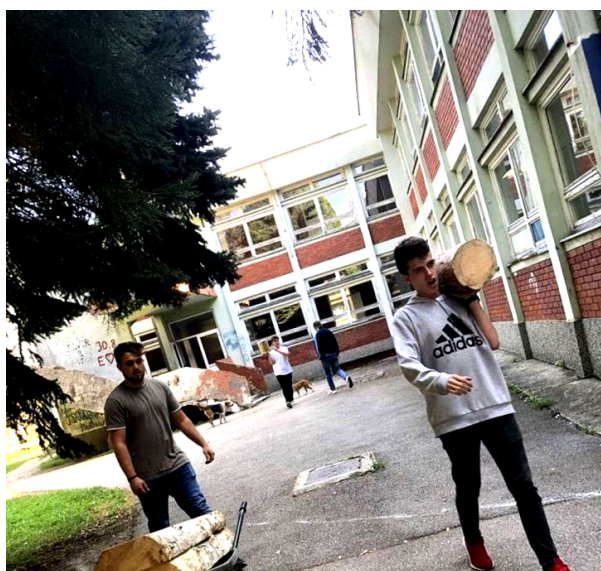
Preporučujem i drugim kolegama, bez obzira sa kojim uzrastom učenika rade, da pokušaju implementirati ovakav ili sličan projekat zajedno sa lokalnom zajednicom, NVO sektorom, školom ili uz pomoć nadležnog ministarstva. Iskustvo mi je pokazalo da učenici rado prihvataju ovakve aktivnosti iz mnogo razloga, a najviše zbog toga što su neizostavni dio stvaranja nekog novog i pozitivnog radnog ambijenta, te se tokom takvih aktivnosti mogu efektivnije predstaviti kao individua. Istina da navedene aktivnosti zahtijevaju značajnije materijalne troškove, ali uz dobru volju i organizaciju te kvalitetno uspostavljenju vezu sa lokalnom zajednicom rezultati se vide jako brzo.

Prilozi sa fotografijama su u nastavku!



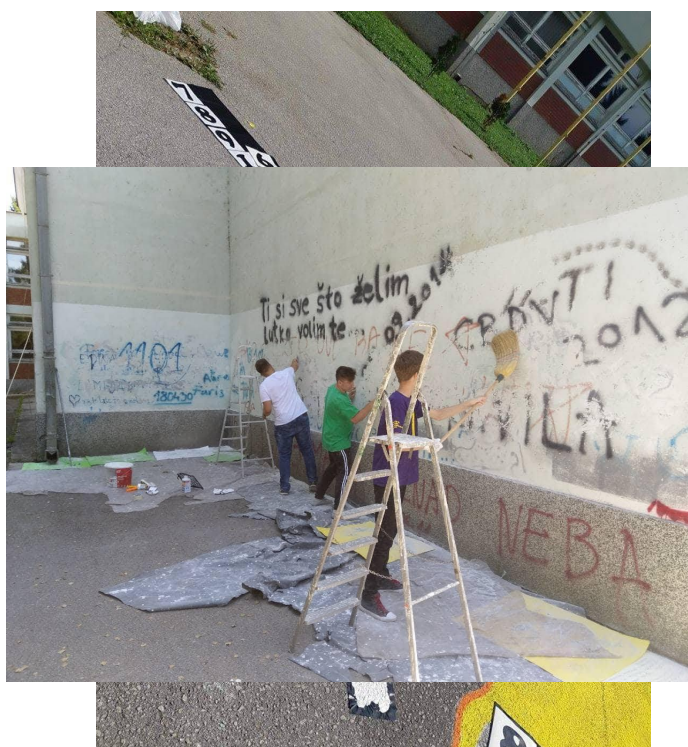


Prilog br.1. Aktivnosti vezane za učionicu

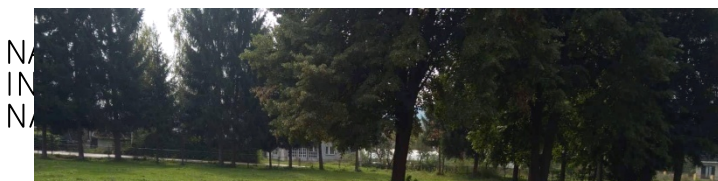




Prilog br.2. Aktivnosti vezane za sunčev sat



Prilog br.3. Aktivnosti na fasadi





Prilog br. 4. Označavanje stabala i obnova starih klupa



